

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo
Stane četrletno: K 10.000
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.
Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 2. julija 1924.

Št. 27.

Agrarna politika.

Današnji položaj v avstrijski republiki je takšen, da se država sama ne more vzdržati, ampak njen obstoj je predpisan in prisiljen po onih evropskih vlastih, ki so to življenja nezmožno državo ustvarile in imajo interes na tem, da ne stojijo popolnoma plačila nezmožnemu dolžniku nasproti. Inozemski krediti, kateri so bili v ta namen dovoljeni, ne morejo položaja zboljšati, prej poslabšati, ker vsi tisti krediti pomenijo nova težka, nedosegljiva bremena za naše državne finance, ki prestavijo možnost, da se država malo opomore in da vrne dolgove, samo na poznejši čas, nikakor pa, da bi državljani in s tem država na tem kaj pridobila. K temu se še pridruži, da so iste države ob času, ko je naša krona padala, kupile vso našo tekstilno blago, obleko, čevlje, opravo, stroje, orodje itd. ter so nas na ta način prisilile, da moramo mi danes velik del teh neobhodno potrebnih reči kupovati v istem inozemstvu.

Dejstvo, da mora Avstrija uvažati večji del sirovin, visoki stroški pri izdelavi, vsled visokih plač delavcem, raznoteri in veliki davki zvišajo stroške za izdelovanje naših industrijskih proizvodov toliko, da se čestokrat prigradi, da se krijejo velike naročbe na industrijskih izdelkih ceneje v inozemstvu. Posebno se čuti na tem polju konkurenca Nemčije, ki je nam že toliko inozemskih naročb odvzela. V glavnem pač velja tukaj isto pravilo kakor med nami, da gremo v tisto štacuno, kjer je cenejše.

Kot industrijska država je Avstrija v agrarnih pridelkih popolnoma vezana na uvoz iz drugih držav; domača produkcija krije pri sedanjem stanju našega gospodarstva potrebo komaj za nekaj mesecev.

To bi bili glavni vzroki, da je avstrijska trgovinska bilanca močno negativna in nega-

tivna trgovinska bilanca vpliva močno na uravnavo državnega gospodarstva, kakor tudi na kurz denarja. Danes krije Avstrija vse primanjkljaje v državni bilanci z inozemskimi krediti, radi česar je naša krona sedaj tudi precej stabilna, ja celo najbolj stabilna od vseh srednjeevropskih valut.

Jasno je pa, da to gospodarjenje s krediti ne more večno trajati in da se mora na to delati, da postane državna bilanca brez kreditov aktivna. Kako se da to doseči, je precej očitno:

1. Zmanjšanjem izdatkov oziroma zmanjšanjem uvoza.

2. Povečanjem dohodkov ozir. povečanjem izvoza. Kako zmanjšuje Avstrija danes svoje izdatke smatram za znano. Omenil bi samo odpuščanje državnih nastavlencev, katerim se dajejo velike penzije ali enkratna večja odškodnina. Isti odslovljeni državni uradniki z visokimi penzijami in še dobro pri močeh stopijo pri privatnih podjetjih v službo, se zadovolijo vsled penziona z manjšo plačo, kakor to morejo dotični redni nastavlenci. Privatni podjetniki nastavljajo logično cenejše uradnike in delavce ter odpuščajo svoje redne nastavlence kot predrage delavne sile. Končni rezultat tega je, da postanejo sedaj ti delavci in nastavlenci brezposelni in uživajo brezposelno podporo. Skratka dvakratna izguba! Drugo sredstvo za zmanjšanje izdatkov je zadrževanje subvencij in zanemarjanje različnih državnih institucij.

Uvoz se more zmanjšati samo toliko, kolikor ga nadomesti povečana domača produktivnost. Predpogoj je toraj, da more Avstrija zmanjšati uvoz, da poveča plodovitost domačega kmetijstva.

K drugi točki — povečanje dohodkov — pač ni treba dosti pojasniti, to čuti danes vsak državljan na tem, da ga počasti država vsak mesec z novimi davki. Obžalovanja vredno je,

da se naši državniki ravno v tem odstavku najbolje razumejo in edino na ta način hočejo rešiti svojo malo živo dete pogube. Končno nam še preostane povečanje izvoza. Izvoz pa je vezan v prvi vrsti na obstoj izvoznega blaga in drugič, da se to blago ugodno razpečava, ki pa danes za Avstrijo ni ravno sijajno.

Hočemo se sedaj z ono točko malo pobliže pozabavati, ki govori o zmanjšanju uvoza.

Avstrija uvažava kot industrijska država predvsem agrarne pridelke. Uvoz se toraj ne more zmanjšati drugače, da se poprej krije potreba z lastnimi pridelki. Da pa moremo naše potrebe kriti iz lastnega, moramo prej več pridelati, torej več producirati. Produkcijo pa moremo povečati na dva načina: prvič s tem, da pridelamo večje množice in drugič, da pridelamo boljše kakovost, torej v kvantitativnem in kvalitativnem smislu. Prvo seveda samo omejeno, ker smo vezani po monopolnem značaju zemlje, ki nam dopušča zvišanje produktivnosti (plodovitosti) samo do gotove meje. Do te meje lahko intenziviramo in zvišujemo plodovitost zemlje z uspehom, preko te meje pa je vsako zboljšanje in gnojenje brezuspešno. Kdaj je ta meja dosežena se ne more povedati, ampak to mora vsak gospodar z računanjem rentabilite dognati, kdaj se mu večji trošek na delu in na obratnih sredstvih ne izplača več.

Oglejmo sedaj vse one možnosti in okolnosti malo bliže, ki bi bile v stanju, dvigniti kmetijsko produkcijo. Te bi bile:

1. Povečanje kmetijsko-gospodarske produktivnosti.
2. Preobrazba dosedanjega gospodarstva.
3. Ukrepi od strani države za pospeševanje kmetijstva.
4. Carinska politika.
5. Poselsko vprašanje.

(Dalje sledi.)

PODLISTEK

Premetena deklica.

(Ruska pravljica.)

Bil je kmet, ki je imel dva sina. Mlajši je bil na potu, starejši pa doma. Umiraje je zapustil oče vse imetje tistemu sinu, ki je bil doma, a drugemu ničesar, misleč si, da brat bratu ne bo delal krivice. Ko umrje oče, ga starejši sin pokoplje in obdrži imetje zase.

Glejte, kar pride drugi sin in gorko zajoka, ker očeta ne naide več živega. Starejši sin mu reče:

„Oče je vse samo meni zapustil!“

Starejši brat ni imel otrok, mlajši pa je imel sina in hčer rejenko.

Starejši, ki je dobil vse imetje, je obogatel in začel trgovati z dragocenim blagom, a mlajši je bil siromak. V gozdu je sekal drva in jih vozil v mesto prodajat. Sosedom se je smilil zaradi svojega siromaštva, zato zbero in mu dajo denar, naj trguje tudi on, četudi le z drobnim blagom.

Siromak pa se preplaši in reče:

„Ne, dobri ljudje, nočem vašega denarja, zakaj utegnulo bi se mi zgoditi, da izgubim v trgovini — in s čim naj var dolg poplačam?“

In dva soseda se zmenila, da mu po zvi-

jači dasta denar. In glejte, ko gre siromak po drva, ga eden od njih dohiti na potu in reče:

„Šel sem, prijatelj, na daljno pot; na potu mi je vrnil dolžnik tristo rubljev, zdaj pa ne vem, kam naj jih spravim. Vrniti se domov ne utegnem, zato te prosim, vzemi ti moj denar, shrani ga, a še boljše bo, ako z njim trguješ. Kmalu se vrnem, in ti mi boš pomalem izplačal.“

Siromak vzame denar. Pride domov in se zboji, da ga ne bi izgubil, da ga ne bi našla žena in potratila. Misli in misli in spravi denar v čebriček s pepelom, a sam odide od doma. Ko ni bilo njega doma, pa pridejo pepelarji, pobirajo pepel in ga menjajo za blago. Baba vzame in jim da čebriček s pepelom. Ko se mož vrne, zapazi takoj, da ni čebrička s pepelom. Vpraša ženo:

„Kje je pepel?“

Žena reče:

„Prodala sem ga pepelarjem.“

Mož se prestraši, jadikuje in žaluje, a ne pove zakaj. Žena vidi, da je v skrbeh, stopi k njemu in ga vpraša:

Kaka nesreča te je zadela? Zakaj si žalosten?“

Pove ji, da je bil v pepelu skrit tuj denar. Baba se razsrdi, kriči in vpije in lije solze:

„Zakaj pa nisi meni povedal? Jaz bi jih bila bolje skrila!“

In kmet gre zopet po drva, da jih v mestu proda in kupi kruha. Doide ga drugi sosed, mu istotako ponudi in da petsto rubljev, da jih shrani. Siromak jih noče vzeti, se brani, a oni mu siloma stisne denar v roke in zbeži po cesti. Ta denar je bil papirnat; kmet zopet premišljuje, kam bi ga spravil? Kar se spomni, pa ga zašije v kapo. Ko se pripelje v gozd, obesi kapo na jelko in začne sekati drva. Na njegovo nesrečo prileti gavran in odnese kapo z denariem.

Kmet se je nekaj malega jezil in žalostil, a potem je sprevidel, da že mora tako biti. Živel je zase kot poprej, trgoval z drvi in drobnarijami in se nekako pretolkel. Sosega opazita, da je že minilo precej časa, a njegova trgovina nič ne napreduje; zato ga vprašata:

„Prijatelj, zakaj pa tako slabo trguješ? Ali se mogoče bojiš potrošiti najin denar? Ako je temu tako, pa nama rajši vrni denar!“

Siromak zajoka in jima pove, kako je izgubil njihov denar. Soseda mu ne verujeta in gresta k sodišču in ga zatožita.

„Kako naj jima razsodim,“ pomisli sodnik. „Kmet je miren, ubog človek, in mu nimaš kaj vzeti; ako ga vržeš v temnico, bo osivel in od gladu umrl.“

Sodnik sedi v skrbeh pod oknom in ves je globoko zamišljen. In ta čas so se kakor nalašč

List stane od 1. julija do 30. septembra za:

Avstrijo	10.000 K
Jugoslavijo	25 D
Posamezna številka	1.000 K

Seja dežel. kulturnega sveta dne 13. junija 1924.

1. Dohodninski davek za l. 1923.

Dne 8. maja se je vršil pri kulturnem svetu sestanek z zastopniki finančne oblasti: kulturni svet je bil svojčas predlagal, naj se kot dohodek kmetijstva vzame 25 do 30 tisočkratni čisti donesek zemljiške pole in k temu 500.000 kron od vsakega odraslega goveda, izvzemši delovne konje. Finančna oblast pa računa približno dvakrat toliko. Dobila je od ministrstva nalogo, naj se dogovori z zastopniki kmetijstva. Toliko je zdelo finančna oblast odnehala, da se skupna svota dohodninskega davka ne zvišava, da se na splošno ne bo plačevalo več nego doslej. Oblast želi, da bi kmetje polagali fasije, davčne napovedi, da se dobi zanesljiva podlaga. Potem pa se bo davek tako meril, da ljudje, ki nimajo 15 goved, navadno ne bodo prišli pod ta davek, zato bodo večji posestniki plačevali več.

Beljaški okraj se pritožuje, da oblast pri napovedanju dohodkov ne vračunava gospodarskih stroškov: liter prodanega mleka se računa za 4000 kron, a računati je treba tudi stroške, ki nastanejo.

2. Gospodarski računi.

Pri kulturnem svetu se je zopet napravila pisarna za gospodarsko obračunavanje — Buchstelle. Racionelno gospodarstvo je mogoče le, kjer se pravilno vodijo gospodarske knjige. Tehnični napredek danes ne zadostuje več. Razmere se spreminjajo in razmeram se mora prilagoditi tudi gospodarstvo. Če se pridelavanje žita ne splača, se mora rediti živina, če se pisanje ne splača, se mora pridelavati mleko. Nova pisarna je že napravljala poučne kurze v Tifenu, Celovcu, Rojahn in Bekštanju. A premnogo ljudi ni zmožnih za tako knjigovodstvo, ker nimajo niti temeljnih pojmov ljudskošolske izobrazbe (nemškutarija v slovenskih krajih). Treba bo ozirati se v prvi vrsti na bivše učence kmetijskih šol. Do zdaj za ta namen tudi ni bilo sredstev, zdaj pa je država dovolila 3 in dežela 21 milijonov. Preveč pa se ne more obetati.

3. Mlekarstvo.

Dne 22. maja se je vršil v Celovcu mlekarški sestanek, na katerem se je govorilo o pridelovanju in dobavljanju svežega mleka. Go-

igrali otroci na ulici. Kar reče nek živahen deček:

„Jaz bom vaš starešina in vam bom sodil, otroci; a vi pridite k meni s prošnjami in tožbami!“

Sede na kamen in k njemu pride drug deček, se mu prikloni in ga prosi:

„Temu človeku tukaj sem posodil denar, on pa nič noče vrniti. Zato sem prišel k tvoji milosti, da nama razsodiš.“

Starešina vpraša obtoženega dečka: „Ali si sprejel denar?“

„Sem!“

„Pa zakaj mu ne vrneš?“

„Nimam, zato ne morem, gospodar!“

„Slušaj, tožnik! Saj ne taji obtoženec, da je prejel od tebe denar, ali plačati ne more. Zato mu ti odgodi plačilo, počakaj ga pet, šest let, mogoče si do tedaj pomaga in ti vrne posojilo z obrestmi. Ali sta zadovoljna?“

Dečka se poklonita starejšini:

„Hvala ti, gospodar, zadovoljna sva!“

Sodnik je vse to slišal, se razveselil in rekel:

„Ta deček me je spametoval. Tudi jaz bom rekel tožnikoma, naj počakata, siromaka.“

Bogata soseda pristaneta na njegove besede, da počakata dve, tri leta na svoj denar, mogoče si v tem času siromak opomore.

(Dalje.)

rabi s pomočjo mlekarn. Reklo se je, da kakovost mleka še nikakor ni povoljna, da je treba še naprej kontrolirati mleko, ki prihaja v mesto; ljudje ga bodo radi nekoliko dražje plačevali, ako je le dobro. Splošno pa se zdaj prevorilo se je o nadzoru mleka in njega pogleduje samo mleko, ki ga dovažajo kmetje, ne pa tisto, ki prihaja iz inozemstva.

Število krav se je v deželi pomnožilo, a treba je vzrediti boljše molznic; ne odobruje se pa uvažanje tujih pasem, ker je treba zboljšati domače plemo. Svežega mleka se v mestih potrebuje le gotova množina, potem se bo tudi mleko težko prodajalo in se bo moralo spravljati v denar le s pomočjo mlekarn. Zoper celovško mlekarno se ljudje pritožujejo, da mleko slabo plačuje. Predlagalo se je med drugim: naj se naloži carina na mlekarske pridelke, ki se uvažajo, naj se zopet nastavi mlekarski inštruktor, naj se dobi cenih posojil za intenziviranje kmetijstva, naj se napravi državna šola za mlekarstvo.

Beljačani se pritožujejo, da se kaznuje kmečke mlekarnice, ako se najdejo nedostatki v prodalnah za mleko. Mlekarna ne more biti odgovorna za mleko, ki ni več v njenih rokah.

4. Carina.

Na Dunaju se je vršil sestanek predsednikov kulturnih svetov, ki so se posvetovali o carini za kmečke pridelke. Vlada predlaga za žito enotno samo 2 K (zlato). Od tega zneska bi se pri pogajanju s tujimi državami še odpustilo. Kmečki zastopniki zahtevajo najmanjšo carino 2 K, od katere se več ne odneha, vpostavi pa se naj carina, kakor je bila pred vojno. Za moko se predlaga 6 K, da se bo v Avstriji mlelo ter tako dobe dela mlinci, kmetje pa otrobe. Na krompir poprej ni bilo nobene carine, zdaj se predlaga 1 K. Za klavno živino predlaga država 5 K, kmetijske korporacije hočejo 10 K pred vojno se je plačevalo 9,40 K. Za plemensko živino predlaga vlada 25, predsedniki zahtevajo 60 K, na svinje predlaga vlada 10, konferenca 15 K. Nova je carina na mleko: predlaga se 3,50 K, za meso predlaga vlada 12, za zmrzlo 6, konferenca 30 in 12 K. Za drva se predlaga 1 K, za les okrogel 2 K, obrezan 4 K.

(Dalje sledi.)

POLITIČNI PREGLED

Avstrija. Parlament se je prvič po Veliki noči zopet sestal. Obširna razprava se je razvila o neuspehih v Ženevi, o tovarnah v Wöllersdorfu in krahu Depozitne banke, ki bo imel na naše gospodarstvo neblag vpliv. — Zakon o brezposelni podpori, ki je potekel 30. junija, se je podaljšal. Brezposelni so ta teden zopet demonstrirali in stavili nove zahteve. — Carinski zakon bo sprejet na podlagi kompromisa: carina na sirovo železo se opusti, na železo v palčicah se zviša, na cement se zniža, na poljedelske produkte ostane. — Dr. Seipel je že precej okreval. Po prvem poizkusnem izprehodu v bolnici, se je odpeljal v ponedeljek v avtomobilu v Št. Vid, kjer se je izprehajal po lepem drevoredu peš. Še ta teden se preseli v okrevališče usmiljenih sester v Hütteldorfu.

Uradniško vprašanje. Pravi se, da uradniki v nobeni državi ne stojijo tako dobro kot pri nas, zato se tudi ni čuditi, da so zadnjič pri Društvu narodov zmajali z glavami in se vprašali, zakaj bi morali imeti ravno uradniki beraške Avstrije tako dobro. Zato trpe tembolj upokojenci, ki dobivajo beraške pokojnine. Čita se o novih predlogih vlade. Plače bi se mogle zvišati le, ako se uradniška službena doba prehodno podaljša na 35 službenih let odnošno 40 let, tedaj za 5 let. Po preteku teh službenih let bi dobil uradnik celo penzijo ali 90 odstotkov celotne pokojnine. Uradniki so silno ogorčeni. Vlada si ne ve pomagati, ker nima kritja, ter je začela groziti z ostavko. Za uradnike so se potegovali posebno vsenemci, ker so to edini njih glasovi. Zadnji čas pa je vsenemška stranka sklenila, da se od normalnega proračuna kljub uradniškim zahtevam ne sme odstopiti. Pustili so jih tedaj tudi vsenemci na cedilu. Sklep nam postane umljiv, ako po-

mislimo, da nobena stranka ne more prevzeti odgovornosti, ako bi sanacijski eksperiment ponesrečil.

Nemčija. Po Nemčiji se vršijo vsako nedeljo takozvani nemški dnevi, ki končajo navadno s pretepi, ranjenimi in mrtvimi. Uprizarjajo jih predvsem monarhisti — pa tudi komunisti — in so več ali manj same vojaške parade. Preteklo nedeljo so se pretepli v Neubrandenburg ob navzočnosti Ludendorffa. Ta človek svoj živ dan ne bo dal miru. — Napetost v Porurju je že precej ponehala vsled prijaznosti in popustljivosti Francozov. Sedaj so dovolili povratek 25.000 družinam ali 100.000 osebam, ki so bile ali izgnane ali zaprte, v po Francozih zasedenem ozemlju. Ali bodo znali Nemci to popustljivost ceniti? — Na opozorilo Angleške in Francoske na zadnji predlog medzavezniške komisije o ponovni in zadnji vojaški kontroli, je vlada predlog v zadnjem trenutku sprejela. Govorice, da se Nemčija zopet oborožuje, vendar ne bodo brez podlage. — V rajstagu so se pretekli teden prav nesramno kregali. Vršila se je debata o pomiloščenju. Vsaka stranka zase je zahtevala za svoje politične zločince amnestijo, čeravno sodišče malokaterega obsodi: doslej je 400 političnih umorov še nekaznovanih, ni to v Nemčiji, ne morda v kaki nekulturni afriški državi. Globoko je padla Nemčija.

Prepoved slovenskih društev na Goriškem. Videmski prefekt je zavrnil prošnje za odobrenje pravil 32 kulturnih društev. V svoji utemeljitvi pravi, da so pravila izobraževalnih društev protiustavna zakonu Italije. Dalje zahteva, da se mora v društvi poučevati italijanščina, v odboru pa morajo biti učitelji italijanščine. Končno morajo biti odborniki iskreni domoljubi. Slovenci se pritožijo na najvišjo instanco.

Mussolinijeva izjava o umoru posl. Matteotija. V senatu je 24./VI. Mussolini imel velik govor o žalostnem slučaju Matteotija. Obžaloval je umor in izjavil, da se bo izvršila pravica proti krivcem. Fašizem je sicer s tem slučajem udarjen, a ne uničen, nasprotno mu bo ta udarec le koristil, ker ga bo očistil škodljivih elementov. Fašistovska milica se ne razpusti.

Italija. Po poročilih iz Rima namerava Mussolini izvesti rekonstrukcijo kabineta in poklicati v vlado nekatere vladi naklonjene nefašistične osebnosti. Vodstvo ital. socijalno-demokratske stranke zahteva odstop vlade, razpust parlamenta, razpis novih volitev po starem volilnem redu in razpust fašistovske milice. V petek 27. p. m. so se vršile po vsej Italiji delavske žalne manifestacije v spomin umorjenega poslanca Matteotija. — Vsi ministri so dali svoje stolčke na razpolago Mussoliniju. Kralj je imenoval nove ministre.

Obsodba v čehoslovaškem bencinskem procesu. Dne 25. p. m. je bil v Pragi končan takozvani bencinski proces, ki je od svojega odkritja do danes vzbujal toliko pozornosti. Obsodba krivcev kaže, da ima Čehoslovaška resno voljo, energično pomesti s korupcijo, ki se je razpasla v upravi. Obsojeni so: vladni svetnik Svatek na 13 mesecev, direktor Benoni na 3 leta, fabrikant Kolben na 20 mesecev, Štofka in Malina na 8 mesecev, Nedjely na 10 mesecev in gospa Boubela na 6 mesecev ječe. Ostali obtoženci so oproščeni.

Pred novim vojaškim prevratom na Grškem. V grški armadi je počelo zopet opasno vreti. Velika skupina oficirjev ne odobrava početje vojnega ministra Hadžikiriakosa, ki je postavil na najvišje mesto par revolucionarnih oficirjev, dočim druge enakozaslužne prezira. Nezadovoljnejem načeljuje bivši vojni minister general Konduriotis, o katerem se govori, da namerava izvesti s silo državni prevrat. S sedanjim režimom so nezadovoljni zlasti častniki iz mornarice. Vlada nastopa teroristično proti nezadovoljnejem ter je dala zapreti nekoga generala samo radi tega, ker je v članku napadel vojnega ministra. Položaj vlade pa je vkljub vsem meram jako otežkočen ter je vprašanje, če se bo mogla še nekaj časa držati. Mornariški oficirji so zahtevali odstop vojnega ministra. K. ministrski predsednik ni hotel sprejeti ofic. poslanstva, so častniki za-

pustili ladje in luko in prosili za odpust iz službe. Pridružili so se jim častniki zračne flote, 52 častnikov, ki so podpisali spomenice, je bilo zaprtih ter pridejo pred sodišče. Vlada je takoj nato zahtevala zaupnico, ki jo je sicer dobila, vendar se opaža močan vpliv vojaške lige. Proti upornim oficirjem se bo postopalo na podlagi zakona o zaščiti republike. Komaj se je republika ustanovila, se rušijo že njeni temelji.

Francoska. Herriot je s svojim potovanjem v London in Bruselj izredno zadovoljen. — Politika napram Nemčiji se v bistvu ni dosti izpremenila in se tudi ne more, ker bi vlada pred narodom ne mogla zagovarjati ako bi izpraznila Porurje brez plačil ali drugih gotovih jamstev. — Na konferenco v London pošlje Amerika neoficijelnega opazovalca. Prihod so prijavile vse države velike antante. Za zastopstvo pri konferenci se potegujejo tudi države male antante, ker imajo zanimanje na reparacijskem vprašanju. — Herriot je izjavil, da se bo sklepalo o sprejemu Nemčije v Zvezo narodov šele potem, ko bo Nemčija definitivno uredila vprašanje reparacij in podala jamstva pred nadaljnimi vojaškimi napadi.

Herriotova pojasnila. V senatu je dal Herriot pojasnila o svojem sestanku z Macdonaldom. Med drugim je dejal, da mu je Macdonald dal točna zagotovila, da bo Anglija stala ob strani Francije, če Nemčija ne bi sprejela predlogov Dawesove komisije. Francija pa se bo trudila, da vzpostavi mir na podlagi pravičnosti in sporazuma. — Francija bo v kratkem priznala Rusijo.

MI IN ONI

Südmarka, Schulverein in druga vsenemška društva so imela letos na binškošne praznike svoje letno zborovanje v Gradcu na Štajerskem. Ob tej priliki je poročal blagajnik Südmärke, da je imelo društvo v minulem poslovnem letu nad 2 milijarde izdatkov. Po polomu, potem ko je Avstrija izgubila slovenski del Štajerske in Primorske in Kranjsko, posveča Südmarka vse svoje moči v to, da čim prej germanizira zadnje ostanke korotanskih Slovencev. V ta namen je vrgla Südmarka v zadnjem letu nad 2 milijardi kron! Koliko je dala Südmarka temu ali onemu, da bi kupoval slovenske duše, o tem blagajnik Südmärke javnost ne obvešča. Ali se morda boji, da bi se nekateri preveliki patriotje ne pritožili, da niso nič ali pa premalo dobili? Mi samo z veseljem konstatiramo, da pri onih Slovencih, ki so stali že pred vojno v narodnih vrstah, Südmarka do sedaj še ni nič opravila!

Kakor smo že poročali, je vsled poloma raznih bank izgubil nemški Schulverein velikanske vsote, baje nad 50 milijard kron. Da bi si njegova blagajna zopet opomogla, je zbiral Schulverein meseca majnika po Dunaju darove, kjer so v dveh dneh nabrali skoro 400 milijonov kron. Nabirali so denar dijaki in deklice, ki so na vprašanja, zakaj zbirajo, po večini odgovarjali „für deutsche Kinder“ (za nemško decu). Da se iznebi nadležnih nabiralcev, ki jih je bilo polno po vseh ulicah, je daroval za Schulverein tudi marsikak tujec in Slovan, ne da bi vedel, da bodo s tem denarjem zidali na Koroškem šole, v katerih bodo potujčevali slovenske otroke. V glavnem pa podpirajo Schulverein državni uradniki, sodniki, profesorji itd., ki sicer vedno jadikujejo, da imajo premajhno plačo, da se ž njo komaj preživljajo itd. Da, uradniki nam ne samo prazniijo čepe, oni so tudi, ki nam hočejo vzeti našo slovensko narodnost.

Pozor! Opozorjamo vse Slovence, kateri se hočejo udeležiti prihodnje igre pri Cingelcu na Trati, da kupijo takoj „hamrele in gasmaske“, ker naši „orgeši“ so iznašli nova sredstva, s katerimi hočejo uničiti čimprej kot mogoče vse Slovence v Rožu. Ker so ta sredstva ordiner, kakor tisti, ki jih uporabljajo, evo jih: 1. pljunec, 2. smrdljivi ožank.

Ti pa znajo. Ves spodni Rož živi v čudnem strahu, še govoriti se pomalem ne bomo upali več, pomislite, heimatšuarlari v Međborovnici so naznanili v „štimcah“, da se pritožijo na „Völkerbund“, ker ta preklicana „Slovenska

stranka“ prireja igre in se navrh obnaša tako ošabno, da se „glijajo“ tukajšnjim heimatšuarlarim že petelinovi krivci. Samo eden nima strahu, se smeji in reži, ker dobro ve, da je heimatšuarlarjeva grožnja v štimcah vredna samo toliko kot Rosencopfov „pljunec“, in ta neustrašeni junak je „madbrovšč“ — Wasserkopf.

Kam pes tace moli. Koroške deželne barve pozna danes pač že vsak šolar, pa tudi vsaka stara ženkica. Naši „heimatdienstlarji“, ki gadijo na Koroškem prve gosli in imajo domovino vedno na jeziku, jih menda ne poznajo, bolj pa se jih sramujejo. V zalogi imajo namreč svoje „Heimatschutz-Zünder“, na katerih se svetijo poleg koroškega križca izdajalske barve — frankfurtarce.

DOMAČE NOVICE

Št. Peter na Vašinjah. (Banditsko izzivanje.) Kakor skoro v celi bivši coni A, tako tudi tukaj ne manjka izzivačev, ki prav na satanski način izzivajo, da bi dobili priliko za zopetne pretepe. Isto bi se zgodilo z menoj in mojim prijateljem, ako bi do zadnjega ne obdržal hladno kri in bi pomirjujoče ne posegel vmes krčmar. Nisem poznal onih in oni mene ne, vendar je zadostovala že sama slovenska govorica, da so me začeli izivati z raznimi lepimi priimki kakor Srb, Jud itd. Dva sta se v izzivanju posebno odlikovala, a tudi drugi za tema dvema niso zaostajali, pač pa zaostajajo daleč za pravo omiko. Imena so mi znana. Povedano naj bo, da sem rojen Slovenec in kot tak ne morem biti Srb ne Nemeč, kvečjemu bi mogel postati neka malovredna zmes, ki se ji pravi odpađnik ali izdajica lastnega naroda. Nogrošek Maks.

Sveče v Rožu. Tukaj je otvoril pri Mežnarju na novo trgovino z mešanim blagom naš rojak iz Brnce g. Kofler. Pozivamo naše somišljenike, da ga z odjemanjem blaga podpirajo. Svoji k svojim! — Na rešnjega telesa dan smo pokopali tukaj starega Vrbnika iz Sveč; zopet enega iz naših vrst. Rajni je bil veliki trpin, podlegel je raku v glavi. Naj v miru počiva!

DRUŠTVENI VESTNIK

Glinje. (Igra.) Na binškošni ponedeljek je društvo „Slov. diletantov v Borovljah“ uprizorilo pri Cingelcu na Trati „Karlovo teto“. Kljub temu, da so bili igralci radi obnašanja „olikanih“ heimatšuarlarjev razburjeni, so igrali vsi prav dobro, prav posebno pa so nas iznenadile brhke gospodične. — ako ravno so tri še le prvokrat igrane — z lepim, ljubeznivim in sigurnim nastopom. Le tako naprej, ne ustrašite se „orgeševih“ pljuncev in ožanka. Nemškutarji sovražijo naše igre le zato, ker sami niso zmožni kaj podučljivega in pametnega prirediti, ker nemški ne znajo, slovenski pa se — sramujejo. Samo dve igri sta se vršili brez orožniške asistence. Smo pač na Koroškem, kjer so heimatšuarlari doma.

Šmihel nad Pliberkom. Ob binškošnih praznikih se je pri nas vršil izobraževalen tečaj. Nastopilo je sedem naših najboljših govornikov. Prvi dan so se obravnavala gospodarska in politična vprašanja; drugi dan dop. verska in organizatorična vprašanja in pop. zdravstvena vprašanja. Tečaj je bil dobro, drugi dan naravnost sijajno obiskan. Poslušalci so govornikom z zanimanjem sledili, kar je dokaz, da si naše ljudstvo želi resne duševne hrane...

Št. Jakob v Rožu. Na binškošni ponedeljek je praznovala naša požarna bramba štiridesetletnico svojega obstanka. Odzvali so se našemu vabilu tovariši brambovci iz Št. Janža in Podsinje vasi v lepem številu; tudi Ledence, Loče in Brnce so bile častno zastopane. Zabavali smo se prav po domače, samo par prenapetih petelinov, ki so pred letom hoteli uničiti našo požarno brambo, je prišlo zgago delat in se je le treznosti naših ljudi zahvaliti, da ni prišlo do pretepa. Na programu sta bili tudi igri: „Lovski tat“ in „Žalostna princezinja“, ki jih je uprizorilo naše izobraževalno društvo.

Igralci so vsi prav dobro rešili svoje uloge. Posebno je ugajala veseloigra „Žalostna princezinja“, koje igralci so bili skoro vsi prvič na odru in jim je občinstvo navdušeno ploskalo. Med dejanji so nas kratkočasili vrli tamburaši iz Loč. Mladi naraščaj gledališkega odseka in pa nabito polna dvorana dasta upati, da se bomo v Št. Jakobu še naprej zabavali ob poštenih igrah, katere bi naši nasprotniki tako radi odpravili. Naši požarni brambi in mladim igralcem pa kličemo: Le korajžno naprej!

ČEBELARSKI VESTNIK

Prevažanje čebel na pašo.

Donos čebelarstva je popolnoma odvisen od paše. Ako v tvojem kraju spomladi rastline prav skromno medijo, ali pa julija, avgusta paša skoro popolnoma preneha, v ne preveč oddaljenem kraju pa je bira dobra ali prav dobra, ne ustraši se truda in stroškov prevažanja. V navadnih letih se ti gotovo izplačajo. Posebno prevažanje v poznem poletju je velike važnosti. Matica zaleže mnogo satov z opljenimi jajčeci, zalega izleze do konca septembra. Ker v tem času ni več mnogo dela izven panja, mlade čebele ne izčrpajo svojih moči, prebijejo zmagovito boj z zimskimi neprijetnostimi, čebele pridejo močne v pomlad in se razvijajo čebelarju v veselje in korist.

Vozi čebele samo v take kraje, kjer je res izdatna paša in kjer ni preveč domačih čebel. Če bi vsled vremenskih nezdov (toče, suše itd.) ne bilo upanja na pašo, ne potuj. Svojih čebel ne postavlja v bližino čebeljakov domačih čebelarjev, kajti takrat so tvoje čebele najbolj varne, ako ne delajo domačinom resnične ali dozdevne škode. Tudi v bližini poti in cest ne postavlja svojih panjev!

Prevažaj samo močne družine z dovoljno zalego in z mlado matico. Starejše matice po prevažanju rade preležejo, kar donosu in razvoju družin v dotičnem in prihodnjem letu ni v korist.

Med vožnjo skrbi za zrak in vodo (mokra goba). Če moreš, snemi pri A. Ž. panju vratca. Mrežasta okenca od zadaj dobro pritrdi, žrelo pa previdno in dobro zapri z luknjastimi zapi-rali, da more skozi nje dohajati zrak v panj. Potem glej, kako se izmažeš, ker se v takem slučaju čebelar ne nahaja ravno v zavidanja vrednem položaju. Priporočljivo je tudi, da si prostor, kjer nameravaš v tujem kraju postaviti čebelam nov stan, že prej pripraviš.

Kdaj in kako se izbirajo plemenske matice? Vsak dober gospodar stremi za tem, da si izbere in odloči za bodočnost najboljšo žival ali seme od katerega pričakuje največjih dohodkov. Tudi mi čebelarji si moramo izbirati in odločiti najboljše matice za pleme, kajti kakršna je gospodinja, tako so navadno hčere. Maja meseca do avgusta je čas za izbiro matic. Naravno vzgojene matice so najboljše. Ako opazujemo izrojence in družce z mladimi maticami, vidimo kako nekatera družina napreduje, da je veselje; pri drugih pa ni napredka, akoravno je ista paša, ista postrežba in moč. Vse to si zabeležimo. Pri dobrem panju bodo čebele urno in čvrsto izletavale, tako kot bi streljal. Tak panj bo dober plemenjak in bo tudi kaj nanosil. Panj s slabo matico pa leno leti. Dajmo mu dobro matico ali pa ga v jeseni poderimo in matico uničimo. Seveda, kdor ima malo panjev, ne more izbirati. Zato majhni čebelarji težko izbirajo. Ti naj se obrnejo na prijatelja čebelarja z mnogimi panji. Ti imajo odveč dobrih matic in radi bodo ustregli, saj so si čebelarji posebno dobri prijatelji.

Moč čebele. Nek francoski učenjak je raziskoval moč raznih malih živalic in sicer s pomočjo majhnih vpreg. Ugotovil je, da more n. pr. hrošč sorazmerno 21krat več prepeljati kot konj, čebela pa celo 30krat. Čebela vleče z lahkoto 20 čebel, hrošč pa 14 hroščev.

Zbirajte za tiskovni sklad!

GOSPODARSKI VESTNIK

Nova carinska tarifa.

Novi načrt carinske tarife, ki je bil predložen narodni skupščini, je nastal na podlagi kompromisa med poljedelci in industrialci, ker so prvi hoteli pristati na ponovno zaščito industrije le pod pogojem, da se jim prizna enako varstvo. Med vojno se je ukinila od leta 1906 obstoječa zaščitna carina za poljedelstvo, kar ni imelo nobene škodljive posledice za agrarce, ker je bila država odrezana od tujega prometa; po vojni in zlasti sedaj se pa skoro ne izplača lastno poljedelstvo, ker je konkurenca tujih uvoznih držav premočna.

Predloženi osnutek predvideva sledeče carinske postavke:

Za pšenico, rž, ječmen in oves 2 zlati kroni za meterski stot ali 288 papirnatih kron za 1 kg.

Za fižol, grah in lečo 3 zlate krone za 100 kg (432 pap. kron za 1 kg).

Koruza (turščica) je carine prosta.

Za moko 6 zlatih kron za 100 kg (864 pap. kron za 1 kg).

Uvozna carina na živino bi znašala 5, za mesnate svinje 10, za debele svinje 7 zlatih kron za 100 kg; na vprežno živino 25, na konje 80, na teleta 4, na mlado živino 15, na ovce in koze 2 zlati kroni za vsak komad.

Carina na živo perutnino 12, na zaklano 25, na jajca 3, na surovo maslo 2 zl. kr. Mleko je carine prosto.

Carina na kavo bi znašala 100, na čaj 250, na sladkor 40 zl. kron za 100 kg.

Sirovine, n. pr. kože, usnje, drva za kurjavo, volna, lan, bombaž itd. so uvoznine proste.

Poleg teh postavk je še mnogo drugih, ki pa za nas nimajo dosti pomena.

Korist od carine bo imela v prvi vrsti država, ki na ta način pride do novih dohodkov, pa tudi producent lahko dobi novo vspodbudo do dela, ker se za iznesek carine podraži tuje uvoženo blago, ki je tlačilo ceno lastnega produkta. Postavka na žito je jako nizka in to radi tega, ker je Avstrija navezana na uvoz iz tujih držav. Ako je mogoče, izboljšati poljedelstvo do stopnje, da zadostuje lastni potrebi, potem je upravičena tako visoka carina, da prestane vsak uvoz. Mleko je carine prosto, ker se težko v svežem stanju transportira vsled hitrega pokvarjenja in je torej konkurenca več ali manj izključena.

Sirovine so oproščene carine, ker tvorijo podlago industriji, ki jih pretvarja v različne izdelke.

Kava in čaj imata izredno visoko carino iz fiskalnih ozirov za državne dohodke in ker nista neobhodno potrebna za ljudsko prehrano kot n. pr. žito, poleg tega pa tudi ni treba varovati lastne producente.

Glavni napadi proti zaščitni carini se vršijo od strani industrije, trgovine, ali vobče rečeno, konzumentov, ker napovedujejo novo draginjno življenje in s tem v zvezi drugih izdelkov. Socijaldemokracija hoče celo vpeljati žitni monopol, ki se še nikjer ni obnesel in je nepravilčen radi raznoličnosti v obdelovanju zemlje. Sosedne agrarne države so seveda proti carini že zgolj vsled tega, ker trpi njihov izvoz in bodo morale znižati izvozne pristojbine.

Živila so v Avstriji draga, ali ne v prvotni roki, ampak postanejo še le tekom dolgega procesa od producenta do konsumenta. Preveč prekupcev je vzročila poveljna doba in tudi ljudstvo ne zna več varčevati; za par sto kron ne gre k cenejšemu prodajalcu, ako je le par korakov oddaljen. Mestni ljudje, katerih število je dosti visoko, so poleg tega navajeni živiti boljše kakovosti, finejše priprave in boljšega okusa, zaradi tega radi sprejemamo inozemsko blago, čeprav je dražje; to je seveda v škodo lastnim izdelkom in bo treba v bodoče tudi to vpoštevati.

A. P.

Koroški dolg Italiji. Koroška dolguje Italiji nad 400 milijonov lir za vojaške okupacijske stroške let 1919—1920. S tem dolgom se peča fašistovski „Il Popolo di Trieste“, ki zahteva, da naj Koroška ali plača ta dolg ali pa nemudoma dá jamstva, kakršna je obvezen dati svojemu upniku vsak dolžnik. Nikar naj ne mi-

slijo na Koroškem, da bo Italija nekega lepega dne zbrisala ta dolg, kakor se v zadnjem času misli v vladnih krogih v Celovcu. List se obrača naravnost do Mussolinija, zahtevajoč, da se ne sme odstopiti na nikak način od zahteve plačila koroškega dolga, in izvaja nadalje v varstvo italijanskih interesov na Koroškem, da se mora nemudoma otvoriti v deželi italijanski konzulat, s katerega bo vihrala ponosno italijanska trobojnica, kažoč moč in pravice italijanskega naroda, ki naj bo obenem tudi svarilo vsem onim, ki še danes smatrajo Italijane za svoje sovražnike. Kakor znano, je celovška vlada poklicala v deželo Italijane proti Jugoslovanom in da so ji pomagali k zmagi pri plebiscitu. Sedaj bomo plačevali te dolgove tudi mi, čeravno se je ta denar porabil izključno proti nam.

Depozitna banka krahirala. Ena med največjimi avstrijskimi bankami, Depozitna banka, ki ima v državi več podružnic in kateri je zaupalo svoj kapital nebroj podjetij, je ustavila poslovanje. Prvotno jo je hotelo sanirati 5 velikih dunajskih bank, ki pa so sedaj uvidele, da je ni mogoče rešiti, ker znaša primanjkljaj 450 milijard, ter jo prepustile usodi. Koliko podjetij in eksistenc je z banko uničenih, se da pač težko dogati, vsekakor število ne bo malo. Ko je v tako kratkem času ustavilo izplačila stotine bank, ste pač že prišli do prepričanja, da je vaš denar v posojilnicah najboljša naložba, četudi z nižjimi obrestmi.

Rusiji preti zopet glad. Sovjetski listi v zadnjem času ponovno prinašajo vesti o slabih izgledih na letošnje žetev. Iz Saratova poročajo, da je suša uničila polovico letošnjega pridelka v celi guberniji. Iz Melizavetpolje prihajajo enaka poročila. Radi spomladanske suše na gotovih krajih setve sploh niso vzklije. Nesreča je zadela štiri najrodovitnejše pokrajine in ako ne bo v kratkem izdatnega dežja, bo katastrofa zavzela še širše dimenzije.

Dunajska blagovna borza: Žito: pšenica 3050—3100, rž 2875—2925, ječmen 2850—3050, koruza romunska 2550—2650, oves 2700 do 2800, proso 2300—2400, kaša 4500—4900, fižol 6100—6300, grah 3300—4300, leča 5400—5800 kron za kg. Mlevski izdelki: pšenični zdrob 5700—5800, koruzni 3800—3900, pšenična moka „0“ 5550—5650, moka za kuho 4800—4900, krušna moka 3900—4000, moka za krmo 2600 do 2700, ržena moka 4400—4500 K; pšenični otrobi 1800—1850, rženi otrobi 1800—1850 K za kg. Krma: na borzi: polsladko prešano seno 110—115.000, sladko 125—135.000, slama prešana 95—100.000; na trgu: sladko seno 125.000 do 140.000, letošnje sladko seno 75—80.000, kisló seno lansko 80—100.000, detelja letošnja 90—100.000, slama povezana 100—130.000, mešana 45.000 K za metercent.

Borza. D u n a j, 30./VI. Dolar 70.460, milijarda nemških mark 16,30, funt šterling 304.900, francoski frank 3755, lira 3065, dinar 807, poljski zloti 13.530, švicarski frank 12.590, turški funt 34.600, češkoslov. krona 2077, ogrska krona 0,82 avstr. kron.

C u r i h, 30./VI. Avstrijska krona 0,007937, dinar 6,45, lira 24,30, češka krona 16,60, ogrska krona 0,0070 cent.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Jugoslavija dobi iz Londona nove poštné znamke. — Italijanski pogranični stražniki so pri Uncu pri Rakeku prekoračili mejo, demolirali hišo zavednega Slovenca in vdrli v njo. Dan navrh so civilisti napadli italijanske stražarje na ital. ozemlju. Poveljnik patrolje je bil ubit, več stražarjev pa ranjenih. — Dne 23. junija sta streljala dva italijanska stražnika na Tirolskem na oddelek lovcev naše vojske, ki je bil ob meji na vežbi. Ranjen ni bil nihče. Italijani vsekakor nočejo živeti s sosedi v miru. — Moskovski mestni svet je stavil predlog, da se naziv „nedelja“ zamenja z imenom „Leninov dan“. — Mussolini je prvi priznal novo albansko vlado. Ahmed beg Zogu se nahaja v Beogradu. — V Zagrebu se je med mačkami silno razširila steklina. V enem samem delu mesta so stekle mačke ogriznile 12 oseb, ki so bile oddane v Pasteurjev zavod. —

Na Dunaju je divjal v soboto popolne vihar z debelo točo. Sploh je letošnje leto leto nesreč. Po zimi veliko plazov, pomladi strašanske povodnji in sedaj nevihte in toča. — Aeroplani iščejo po okolici jezera Vico truplo umorjenega Matteotia.

Jamska nesreča pri Gloggnitzu. Ena največjih v Avstriji po vojni se je pripetila dne 26. junija v premogokopu Hart pri Gloggnitzu na Nižjem Avstrijskem. Že pred letom je izbruhnil v jami požar, ki se ni dal pogasiti. Da se je moglo delo nadaljevati, so goreči del zaidali, da bi se ogenj zadušil in preprečili uha-
janje strupenih plinov (ogljikov oksid) v druge rove. Na nepojasnjen način so omenjenega dne predrl plini zid in preplavili s strupom skoro vse rove. V naglici se je nekaj delavcev rešilo, 29 pa jih je umrlo takoj na mestu na zastrupljenju. Poleg tega sta pri rešilnem delu izgubili življenje še dve osebi. Vlada je obljubila takoj zdatno pomoč družinam ponesrečenih. Pogreb se je vršil v nedeljo ob ogromni udeležbi iz vseh zveznih dežel. Krivda nesreče še ni dognana.

Čaruga obsojen na smrt. Poročali smo že o razbojniku Čarugi in njegovih hajduštvih. Kazenska razprava proti njemu in njegovi tolpi je trajala od 12. maja do 16. junija. Junak Čaruga in Prpič sta bila obsojena na smrt na vešalih brez predloga za pomiloščenje, dva druga s predlogom za pomiloščenje. Ostali obtoženci bodo sedeli v zaporih od 8 mesecev do 20 let. Tako je treba s takimi ljudmi postopati.

Kako se psi fotografirajo. Na Štefanovem trgu na Dunaju pred hišo št. 2 se ustavljajo vsak dan avtomobili, iz katerih izstopajo elegantni gospodje in dame in ž njimi psi. Potom dvigala se dvigajo do petega nadstropja, kjer stanuje najslavnejši pasji fotograf Huber. Njegova žena pripoveduje došlecom, da ima vsak pes svoje posebne značilne poteze in dakel menja izraz svojega obraza pri fotografiranju od trenutka do trenutka. Najljubeznivejši je, kadar mu govori fotograf laskave besede ali za fotografiranje je še najboljši trenutek, ko se pokaže psu lepa klobasa. Fotograf, ki slika pse, mora biti specialist v spoznavanju pasjih posebnosti, kakor fotografi, kateri se specializirajo za fotografiranje otrok in tašč. S pinčem treba postopati povsem drugače kakor z dobermanom ali z lovskim psom, ki je zelo nervozen. Poklic pasjega fotografa je: proučevanje psa in aparata. Sedanji fotografski aparati varirajo do najfinejših nians. Trud se poplača z rezultatom in ni šala, ako se tudi pri psih uporablja vabilo: „Držite se prijazno!“

Lepa kmetija
srednje velika v obsegu 27 oralov, solčna lega,
vsa poslopja novo zidana,
se proda
Cena 230 milijonov kron.
Vsa pojasnila daje Jan Vošpernik, Podravlje —
Föderlach. 91

Mojstrovsko čelo in gosli
68 išče in kupi Josip Háša,
Wien V., Margaretenplatz 6.

Učenca 14 do 16 let starega sprejme takoj pod ugodnimi pogoji Michael Valentin, sobni slikar in pleskar, Struga 26. Pošta: Unterbergen—Koroško. 93

Tomaž Ogris
in
Marica Ogris
rojena Kozamurnik
poročena.
Črna pri Prevaljah, dne 22. junija 1924.
97

Inserirajte v Koroškem Slovencu!